

sumit aut solvere, quos relingant, aut ligare, quos solvant. Refert. c. 2. §. 1. D. XV.

TIT. XI.

De Appellationibus, & Recusationibus.

CAP. I.

De Origine Appellationum Ecclesiasticarum.

1 **V**eterem censurarum vigorem maxime infregerunt appellationes indiscretiores. Monuit Honorium II. desuper Hildebertus Turonensis Episcopus (a): Quod, inquit, hujusmodi emerit novitas, ut placeat, omnem indifferenter appellationem admittere, Pontificatis peribit censura, & omnino conteretur ecclesiasticæ robur disciplina &c.

2 Purioribus Ecclesiæ sæculis in causis civilibus penitus exularunt quæcunque appellationes ecclesiasticæ. Quum enim id genus causarum non ultra, quam via arbitrii, contingere posset Episcopus, appellationi aut nullus locus fuit, aut causa ad civiles Judices remittenda fuit. Nov. 123. c. 21.

3 Fuere & in criminalibus causis, utpote à censura poenitentiae canonicae, valde restrictæ. Pronuntiat Concilium Nicænum (b): De iis, qui à communione segregati sunt, si-ve Clericorum si-ve laicorum sint ordinis, ab Episcopis, qui sunt in unaquaque Provincia, valeat sententia secundum Canonem; qui pronuntiat, eos, qui ab aliis ejecti sunt, non esse ab aliis admittendos.

4 Quum tamen nonnunquam Episcopi ea auctoritate abuti possent (c), Concilium appellationi ad Concilium Provinciale locum, per viam simplicis querelæ, si ab Episcopo quis injuriam se esse passum prætenderet, reliquit, ut causa plenior, & æquior judicio decideretur. Nullus ergo interjectæ querelæ effectus suspensivus fuit, sed solum devolutivus, utpote ad instaurandum causæ examen.

5 Juxta Decretum Concilii Antiocheni, si Episcopus Concilii Provincialis censuram iniquam existimavit, oportuit ex vicinia plures ad Concilium, utpote numerosius, & majus, convocare Episcopos, ut cum prioribus Judicibus judicium instaurarent. c. 2. XXI. q. 5.

In-

(a) Hildeb. epist. 52. (b) Conc. Nicæn. 1. cap. 5. (c) Fleur. J. E. p. 3. cap. 23.

6 Interdum vexati Episcopi Papam implorarunt, quod per Canones Sardicenses permissum, eo moderamine, ut Papa, si censeret, esse justum, ut causa retractetur, examen, & decisionem ad Concilium, quod ex vicinis Provinciis esset colligendum, remitteret, legatum à suo latere, si necesse videretur, submissurus. c. 36. VI. q. 6.

7 Progressu temporis nemini minus, quam Afris appellationes Romanæ, quas transmarinas dicere, persuaderi, aut obtundi poterat. Statuit Concilium Milevitanum: Ad Transmarina autem Concilia, qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur. Addit Gratianus, nisi forte ad Romanam Sedem appellaverit. c. 35. ibi.

8 S. Cyprianus veterem regulam jam pridem in memoriam his verbis revocavit (a): Cum statutum, inquit, omnibus nobis, & æquum pariter, ac justum fit, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi crimen admissum est — ubi & accusatores, & testes sui criminis habere possint &c. Nec censura congruit Sacerdotum, mobilis, atque inconstantis animi levitate reprehendi.

9 Hæc antiqua disciplina sensim fuit immutata, præsertim publicatis famosis epistolis Decretalibus sub nomine primorum Pontificum, quibus stabiliti sunt diversis gradus jurisdictionis Archiepiscoporum, Primatum, ac Patriarcharum, ad quos gradatim appellari posset. Et, quantum ad Papam, libera omnibus Christianis à quibuscunque Judicibus appellandi facultas, tanquam Primatur divino instituto ex Apostolica traditione cohærens, commendatur. c. 4. 8. & passim II. q. 6.

10 Receptis his Decretalibus abhinc factum est, quod in Curia Romana recipere omnes causæ etiam interdum in prima instantia, nec in majoribus duntaxat materiis, sed & levioribus. Inquit S. Bernardus (b): Quantos novimus appellasse pulsatos, quo interim licere, quod nunquam licet? Nonnullis etiam, quoad usque vixerunt, licuisse appellationis suffragio nefaria, scimus: v. g. incestum, adulterium — Quousque non evigilat consideratio tua ad tantam appellationum confusionem, atque abusionem? Præter jus, & fas, præter morem, & ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non causa discernitur, aut persona. Præsumitur leviter, passim, plerumque & nequiter. Volentes malignari, nonne his potissimum terreri solebant? Nunc terrori ipsi ex his ma-

gis

(a) S. Cypr. epist. 55. (b) S. Bern. de Consid. lib. 3. cap. 2.

gis sunt, atque id bonis. Antidotum versum in venenum. Non mutatio dextræ Excelsi hæc.

11 Persuasum tamen tum etiam S. Bernardo fuit (a), appellationes ad Papam, rejecta indiscretione, Primatui divini juris cohære. *Appellatur*, inquit, *ad te de toto mundo: id quidem in testimonium singularis Primatus tui.*

12 Hac occasione S. Bernardus Consistorium Cardinalium depingit (b), tanquam tribunal supremum, decisione infinitarum litium occupatum, Curiam Romanam ipsis reis, actoribus, Procuratoribus, Sollicitatoribus, & Advocatis oneratam, qui ex toto orbe Christiano eo confluerent.

13 Metropolitæ quoque & Primates appellationes frivolæ, & frustratorias sæpius admiserunt, unde iis nihil frequentius, nihil magis tritum, nihil magis quotidianum illa ætas vidit. Non solum à sententiis, sed & regulis processus, ab actionibus extrajudicialibus, ab interlocutoriis, à correctione Episcopi, à Superioris admonitione appellare solemne fuit. Admissæ sunt appellationes vagæ, nullo fundamento radicatæ, appellationes à gravaminibus non illatis solum, sed & inferendis. Eadem appellationes, in plures annos extractæ, penitus in sentinam omnis generis fraudum, & improbisimarum technarum camarinam degenerarunt. Quod ex toto titulo Decretalium de appellationibus manifestum est.

14 In Concilio Tridentino præ cæteris Joannes Groppeus ann. 1551. suffragantibus Alemannis, & Hispanis adversus abusum ecclesiasticarum appellationum peroravit. *In foro, ajebat, sæculari provocationem non fieri, nisi ad Judicem immediate superiorem; tantum abesse, ut fas sit, ad supremum primo saltu tendere. Neque licere in articulis causæ provocare à decretis Judicis, quæ vocantur interlocutoria; sed causæ finem, & decreta litis decisoria necessario esse expectanda. At contra in judiciis ecclesiasticis, & appellari à singulis actis Judicis, unde causarum immensitas nascitur, & immediate ad supremum, unde sequitur, extra territorium magno cum sumptuum impendio, & aliorum intolerabilium malorum mole, proficiscendi necessitas.*

15 Concilium Tridentinum exemplo Juris Civilis (c), appellationes à sententia interlocutoria expunxit, nisi hæc vim definitivæ haberet, aut gravamine constaret, quod per appellationem à definitiva reparari non posset. Interpretes notant, talia esse & gravamina, quæ non nisi cum magna difficultate, & præjudicio partis per appellationem à definitiva reparanda

(a) S. Bern. ibi. (b) Fleur. supr. (c) Trid. sess. 24. cap. 20.

da videntur, aut siquæ ex toto reparari nequeunt. Atque ex hac interpretatione exiguus fructus Tridentinæ restrictionis inde superest.

16 Et vero juxta modernam disciplinam liberum est in Curis ecclesiasticis tum à sententia definitiva, tum & interlocutoria, vim definitivæ habente, aut damnum irreparabile continente, toties appellare, donec tres sententiæ conformes habeantur: ideoque, si ab aliqua interlocutoria sit appellatum, principalis processus sistitur, donec per tres sententias conformes, si toties partes appellare voluerint, quæstio fuerit decisa. Vulgata quidem utroque jure regula est, quod non nisi bis in eadem causa appellare liceat, utpote ab eadem persona. Quid ergo, si utraque pars bis appellaverit. Quatuor erunt appellationes, & quinque, computata decisione primæ instantiæ, sententiæ, quarum illa executioni mandabitur, cui duæ aliæ fuerint conformes, sive à qua fuit appellatum, & quæ fuit bis confirmata. Post tres igitur conformes sententias absolute res judicata censetur, non obstante quacunque oppositione, etiam ex capite nullitatis. *Clem. 1. de Sent. & Re Jud.*

17 Hoc jus & in Concordatum Galliæ relatum fuit (a), nimirum quoad appellationes à sententiis definitivis. Quantum enim ad appellationes ab interlocutoria, secunda sententia conformis pro re judicata habetur.

18 Ita jus est de appellationibus ordinariis. Quantum vero ad appellationes extraordinarias (b), veluti ab abusu, quantæcunque sententiæ conformes, utpote latæ ab incompetentibus Judicibus, nequaquam in rem judicatam transeunt, quia pro non dictis habentur in causis civilibus.

19 Jure communi tum civili, tum ecclesiastico appellationes, & in causis criminalibus admittuntur. Moribus nostris in foro sæculari plerumque appellatio exultat, si de pœna corporis afflictiva agitur, maxime si de crimine admissio proprio ore rei constat.

20 Appellationum successivi gradus sunt. Regula est, quod ab inferiore ad immediatum Superiorem appellare oporteat. Jure civili rescripsere veteres Imperatores: *Appellationes, quæ recto ad Principem factæ sunt, omissis his, ad quos debuerant fieri ex imo ordine, ad Præsides remitti.* Refert. *L. 21. ff. de Appellat.*

21 Hoc exemplo Honorius III. rescidit sententiam Officia-

(a) Concord. Gall. de Trib. appellat. §. prohib.
(b) Gibert. in not. ad cap. 1. h.

cialis Archiepiscopi super appellationes, per quam causa à sententia Archidiaconi, præterita instantia Diocesani Episcopi, immediate ad tribunal Metropolitanum devoluta fuerat. *c. 66. de Appellat.*

22 Refertur inter privilegia Sedis Apostolicæ, quod à quibuscunque Judicibus liceat immediate quibusvis Christianis appellare ad Papam, quia Ordinarius Ordinariorum censetur. *c. 4. & passim II. q. 6.*

23 Novo jure prætersum privilegium, veluti nativam ex prima antiquitate divini Primatus prærogativam, passim explicarunt recentiores Pontifices, ut ex exemplis *c. 20. de For. compet. c. 7. & 54. de Appell.* apparet.

24 Concilium Basileense statuit (a), ut appellationes semper ad Judicem proxime superiorem fierent, expunctis reliquis appellationibus, quæ, omisso medio, mox ad remotiorem Superiorem, si is vel maxime Papa esset, deferrentur.

25 His subdit (b): ut appellationes ad Pontificem delatæ rescripto committantur Judicibus delegatis in partibus usque ad conclusionem in causa inclusive, hæcque omnia sub pœna nullitatis, & expensarum. Hoc Decretum in Gallia in Pragmaticam, & inde in Concordatum relatum, eo extensum est, ut causa appellationis in partibus agitur usque ad tertiam sententiam conformem, & quidem intra biennium decidenda; neque à secunda interlocutoria conformi, nec à tertia definitiva conformi ulterius appellare liceat.

26 Concordatum Galliæ nonnisi exemptorum meminit (c); usus tamen successit, quod causa appellationis, à quocunque ad Papam facta, committi debeat usque ad conclusionem Judicibus in partibus delegatis, qui sint ejusdem nationis, quia extra territorium causam trahere nequaquam licet. Et, si contrarium fiat, appellatur ab abusu.

27 Et sic, tametsi fuerit causa in prima, vel secunda instantia coram Sede Apostolica introducta, potest iterum, iterumque, donec tres conformes sententiæ habeantur, appellari, utpote ad Papam melius, meliusque informandum. Hac via à Papa, vel ejus in partibus residente Nuntio, sive Pronuntio novum rescriptum impetratur, quod alius Judex in partibus delegatur, de causa rursus cognoscitur, toties enim appellatio reiterari potest, quousque tres conformes sententiæ habeantur.

28 In Curiis sæcularibus plerumque brevior est via. Nam

(a) Conc. Basil. sess. 31. Decr. de caus. (b) Fleur. §. IV. supr.
(c) Gibert. ad cap. 2.

à sententia inferiori mox ad Consilia Provincialia, & inde ad suprema Prætoria appellare oportet, ubi causæ per duas duntaxat sententias conformes finiuntur. In foro ecclesiastico secus est, quia omnes gradus per rescripta impetrata reperiuntur.

29 Olim Jure civili statutum fuit, ut, si quis in judicio propriam causam ageret, eodem die, vel altero, si succubisset, libellos appellationis porrigeret; is vero, qui negotium tuebatur alienum, etiam tertio die provocare posset. *L. 6. §. 5. C. de Appellat.* Sed Justinianus, sublata veteri differentia, statuit, intra 10. dies à recitatione sententiæ indistincte appellationem interponere licitum esse. *Auctor hodie ibi.*

30 Hoc exemplo Bonifacius VIII. declaravit, quod ab actibus extrajudicialibus, in quibus potest appellatio interponi, debeat provocatio fieri intra decendium, scilicet à die scientiæ illati gravaminis. *c. 8. de Appellat. in 6.* Disputant nostri, an extrajudicialis appellatio, cujus in jure Decretalium frequens mentio recurrit, Juri civili innotuerit? Ait Bohemus (a): *Fateor, parere recursum ad Superiorem à facto Judicis inique gravantis partem; sicut in genere, qui inique gravatur, querelam desuper movere potest. Verum hic recursus, seu querela non est appellatio proprie dicta, intra decendium interponenda: sed simplex querela, qua Superioris protectio imploratur, & quæ cum appellationibus nihil commune habet.*

31 Appellatio tum viva voce in continenti, tum per intervallum decendii scripto interponi potest. Nostro usu plerumque appellatur scripto, utpote per libellum, quo exprimentum est, tum, à qua sententia, tum, ad quem Judicem, tum adversus quem appelletur. *L. 1. §. 4. ff. de Appellat.*

32 Abhinc, qui appellat, intra 30. dies Apostolos, seu dimissoriales literas à Judice, à quo appellatur, instanter petere debet, ut per eas causa ad Judicem appellationis transmittatur. Hodie hi Apostoli sunt in triplici differentia. Dimissorii dicuntur, quibus Judex testatur de appellatione legitime interposita, & admissa. Ordinarii, & pene soli in usu sunt reverentiales, quibus non ob justitiam causæ, sed ob reverentiam Supericis profitetur Judex, se deferre appellationi. Refutatorii exponit Judex, à quo appellatum est, Judici, ad quem appellatur, se non admisisse appellationem. *L. 39. §. 1. & passim C. de Appellat.*

33 Apostoli, quia instanter petendi sunt, vel sæpius, vel uno contextu, peti possunt. *Clem. 2. de Appellat.* Passim ta-
Ep. Van-Esp. Tom. II. Ddd men,

(a) Bohem. §. 2. h.

men, tum in Curiis sæcularibus, tum & ecclesiasticis usus Apostolorum abolevit. Provocatio enim interponitur per actam, sitque professio prosequendæ appellationis per mandatum Superioris, quod vices subit diplomatis ineundæ provocationis.

34 Desiit & ille usus fatalium, quatenus præfigunt terminum introducendæ finiendæque appellationis. Jure communi tum civili, tum ecclesiastico fixus est annus, vel ex causa biennium à die interpositæ appellationis. *Auth. ei, qui C. de temp. & Reparati. Appellat. c. 4. 5. & passim ibi (a)*. Plerumque in supremis Curiis intra trimestre, & in subalternis instantiis intra triginta, vel quadraginta dies appellatio relevanda est. Finiendæ enim nullum tempus certum dictum est. Si tamen tres anni sine ulla prosecutione transierint, appellatio perempta censetur. Unde prior sententia in rem judicatam transit. Siquis terminum, usu præscriptum, ad relevandam appellationem, neglexerit, admittitur ad novam appellationem interjiciendam, si expensas refuderit.

35 Juxta Jus commune permittitur appellantis, novis allegationibus in secunda instantia uti, factaque deducere, quæ in prima instantia omissa fuerant. *L. 37. C. de Appellat.* Superest & hodie hoc jus in Curiis subalternis; in Curiis vero supremis, si appellatum sit à sententia per scriptum instructa, ex ipsis actis judicari oportet, an bene maleve appellatum sit, nisi impetretur à Curia licentia, nova facta alligandi.

36 Præcipit Concilium Tridentinum (b) ut, *siquis in casibus à jure permissis appellaverit* in foro ecclesiastico, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias ob lapsum biennii ad alium Judicem recurrerit, teneatur acta omnia, coram Episcopo in prima instantia gesta ad Judicem appellationis expensis suis transferre, eodem tamen Episcopo prius admonito; ut, siquid ei pro causæ instructione videbitur, possit Judici appellationis significare. Quod si appellatur compareat, cogatur tunc quoque ut actorum, quæ translata sunt, expensas pro portione sua, si illis uti voluerit, subire; nisi aliter ex loci consuetudine servetur, ut scilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro ipsam actorum copiam teneatur Notarius, congrua mercede accepta, appellanti quanto citius, & ad minus intra mensem exhibere. Qui Notarius, si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officii administra-

(a) Gilbert. num. 20. &c. (b) Trid. sess. 24. cap. 20.

tratione arbitrio Ordinarii suspendatur, & ad dupli pœnam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem, & pauperes loci distribuendam, compellatur. Judex vero, si & ipsi impedimenti hujus conscius, particepsve fuerit, aliterve obstiterit, ne appellanti integra acta intra tempus traderentur; ad eandem pœnam dupli, prout supra, teneatur. Non obstantibus quoad omnia supra scripta privilegiis &c.

37 Regula est, pendente appellatione nihil posse innovari, ut omnia in eodem statu, in quo erant tempore introducendæ, vel introductæ appellationis, quandiu de ea cognoscitur, maneant integra. Appellatione interposita, sive ea recepta sit, sive non, medio tempore nihil innovari oportet: siquidem recepta fuerit, quia recepta est: si vero non est recepta, ne præjudicium fiat, quoad deliberetur, utrum recipienda sit, an non sit. Refert. *L. un. ff. nihil innov. appellat. interpos.* Et mox: *Recepta autem appellatione tamdiu nihil erit innovandum, quamdiu de appellatione fuerit pronuntiatum.* Extat §. ibi.

Cap. 7.
De Effect.
appellat.

38 Hanc regulam novo jure explicat Pontifex: *Non solum inquit, innovata post appellationem à definitiva sententia interjectam debet semper (exceptis casibus, in quibus jura post sententiam prohibent appellare) ante omnia per appellationis Judicem penitus revocari; sed etiam ea omnia, quæ medio tempore inter sententiam, & appellationem (quæ postmodum intra decendum interponitur ab eadem) contingit innovare, ac si post eandem appellationem fuissent innovata.* Legit. *c. 7. de Appellat. in 6.*

39 Itaque, quidquid post appellationem à definitiva interjectam, innovaverit, aut attentaverit Judex à quo, Judex appellationis ante omnia remedio attentatorum revocare, irritare, cessareque debet. *c. 55. de Appellat.*

40 Et vero huic juri locus est, etsi Judex à quo appellationi frivolæ detulerit: *Quia Judex ipse, in quantum in se fuit, à se jurisdictionem abdicavit eandem, appellationi deserens minus justæ, totius decisio in Superioris est potestate transfusa.* Juxta *c. 5. de Appell. in 6.*

41 Declarat Pontifex: *Quod illa, quæ post appellationem interpositam ante definitivam sententiam innovantur, donec appellationis ab interlocutoria causam veram esse constiterit, revocari non debent, nisi Judex appellationis (postquam sibi constiterit per appellationem emissam ex causa probabili fore ad se negotium devolutum) inhibeat canonice Judici, à quo appellatum extitit, ne procedat: tunc enim, quidquid post inhibitionem hujusmodi fuerit innovatum, est (liber causa ea-*